

12. Шубина Е. Корпоративная социальная ответственность бизнеса в интересах инновационного развития [Электронный ресурс] / Е. Шубина, Д. Миронова // Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах СНГ: материалы VII Международной научно-практической интернет-конференции, (Переяслав-Хмельницкий, 29-31 янв. 2013 г.). – С. 69–71. – Режим доступа: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1581>.
13. Садков В. Социальное и социально ответственное инвестирование [Электронный ресурс] / В. Садков, О. Кузнецова // Социальное партнерство. – 2007. – № 3. – Режим доступа: <http://www.oilru.com/sp/16/686/>.
14. Пальшина Е.Н. Финансово-экономический механизм инновационной концепции взаимодействия государства и общества [Электронный ресурс] / Е.Н. Пальшина // Современные проблемы науки и образования. – 2011. – № 2. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/96-4638>.
15. Харитонов Е.Н. Управление социально ответственной деятельностью промышленных предприятий / Е.Н. Харитонов. – СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2008. – 202 с.
16. Саприкіна М. Діалог зі стейкхолдерами: рекомендації компаніям / М. Саприкіна, Д. Каба. – К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011 – 475 с.
17. 2012 Global Sustainable Investment Review. [pdf] Global Sustainable Investment Alliance. Available at: <http://gsiareview2012.gsi-alliance.org/pubData/source/Global%20Sustainable%20Investment%20Alliance.pdf>.

УДК 338.48.–049.5

Івашина Л.Л.

кандидат технічних наук,

*доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Черкаського державного технологічного університету*

БЕЗПЕКА ТУРИСТІВ – ЗАПОРУКА УСПІХУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Статтю присвячено питанням визначення сутності безпеки та безпечного середовища, умов гарантування безпеки життя та безпечення туристів, гостей і працівників сфери туризму, індустрії гостинності. Акцентовано увагу на необхідності розробляти превентивні заходи безпеки та надавати організаційні, методичні, технічні, інформативні засоби для створення умов безпеки життєдіяльності в туризмі. Рекомендовано відповідні заходи безпеки.

Ключові слова: безпека, безпека життєдіяльності, туризм, охорона праці, пожежна безпека, пожежонебезпека, санітарна гігієна, тероризм, екологічна безпека.

Івашина Л.Л. БЕЗОПАСНОСТЬ ТУРИСТОВ – ГАРАНТИЯ УСПЕХА ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА

Статья посвящена вопросам определения сущности безопасности и безопасной среды, условий гарантирования безопасной жизнедеятельности туристов, гостей и работников сферы туризма, индустрии гостеприимства. Акцентируется внимание на необходимости разрабатывать превентивные мероприятия безопасности и обеспечить организационные, методические, технические, информативные средства для создания условий безопасности жизнедеятельности в туризме. Даны рекомендации относительно безопасности.

Ключевые слова: безопасность, безопасность жизнедеятельности, туризм, охрана труда, пожарная безопасность, пожароопасность, санитарная гигиена, терроризм, экологическая безопасность.

Ivashina L.L. SAFETY OF TOURISTS FOR THE SUCCESS OF THE TOURISM BUSINESS

The article is devoted to definition of essence of security and safe environment, conditions guaranteeing the safety of tourists, visitors, and workers in the tourism and hospitality industry. The attention is focused on the need to develop preventive security measures and to provide organizational, methodological, technical, informative tools to create the conditions of safety in tourism. Recommendations are given regarding safety.

Keywords: security, safety, tourism, labour protection, fire safety, fire risk, sanitary hygiene, terrorists, environmental safety.

Постановка проблеми. Аналізуючи стан безпеки в туристичній сфері, зокрема в готельному бізнесі, на курортах світу, можна навести чимало прикладів щодо непоодиноких і навіть масових випадків травмування та загибелі туристів і відвідувачів розважальних місць, курортних територій, інших об'єктів сфери туризму та індустрії гостинності.

У багатьох випадках це стосується як піку навантаження на територію дестинації туристів, так і активних, екстремальних, ексклюзивних видів туризму. Не винятком є факти травмування туристів під час перебування в небезпечних місцях або в період можливих природних катастроф, наслідків від стихій тощо. Не можна виключати з цього переліку наявність фактів порушення правил безпеки щодо поводження з вогнем, піротехнічними засобами, вибухонебезпечними речовинами, а також технічними пошкодженнями або неякісним станом туристичної інфраструктури, зокрема зі плавзасобами, повітряними кулями та інш.

Для певних країн світу фактором небезпеки може бути неправильне поводження з тваринами, недостатнє врахування ризиків від непередбачуваної поведінки представників тваринного світу; недостатня обізнаність щодо правил поведінки у природному середовищі, а також відсутність або зневажливе ставлення до превентивних заходів з питань безпеки.

Одним з важливих факторів впливу на стан безпеки в туристичній сфері є людський фактор. Це стосується як представників туристичних підприємств, які приймають і супроводжують туристів протягом їх перебування у дестинації, так і поведінки та підготовленості до подорожі та взаємодії в навколишньому середовищі туристів, рекреантів, відвідувачів туристичних локацій.

Значно впливають на створення привабливих та одночасно сприятливих і безпечних умов перебування туристів і рекреантів у цілому в місцях тривалого відпочинку та тимчасового перебування у різних країнах світу як технічні засоби інфраструк-

турного забезпечення, так і людський чинник з усіма факторами сприяння або загрози безпеці, створення умов гостинності та якості послуг.

У зв'язку з цим актуальним залишається питання гарантування безпеки не тільки для споживачів рекреаційних і зокрема туристичних послуг, так і для життя й діяльності працівників сфери туристичних послуг, індустрії гостинності та суміжних із цими галузями сфер діяльності (торгівля, пасажирське перевезення тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті використано основні документи законодавчо-нормативної бази й професійні стандарти щодо діяльності у туризмі, зокрема у готельному бізнесі; напрацювання у сфері менеджменту послуг; матеріали наукових досліджень і розробок науковців, дослідників сфери індустрії гостинності, охорони праці, безпеки життєдіяльності. Серед науковців, які оприлюднили свої праці за тематикою, що безпосередньо стосується питань безпеки життєдіяльності в туризмі та зокрема у готельному господарстві, доцільно назвати П.С. Атаманчук, В.Г. Банька, О.В. Іванову, Т.В. Капліну, Ю.О. Карягіна, В.М. Козинця, М.П. Мальську, В.В. Мендерезького, Г.Б. Муніна, О.П. Панчук, С.І. Роглева, О.Г. Чорну [1; 3-6; 8].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати напрям дослідження, основна сутність якого полягає в аналізі сучасного стану причин виникнення та наслідків реальних і потенційно небезпечних загроз для життя та здоров'я рекреантів, туристів, а також умов безпеки життєдіяльності для фізичних і юридичних осіб сфери туризму, зокрема туристичних операторів, готельних комплексів, закладів розміщення туристів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безпека – це стан, при якому не загрожує небезпека кому або чому-небудь. Дефініція «безпека» може визначатися як «формуюча, динамічна філософська, політична, економічна, соціальна, юридична, освітня, духовна системи забезпечення відсутності та попередження небезпеки» [5, с. 31]. Безпека означає відсутність самого джерела ризику або гарантований захист від нього. Безпека може бути тільки відносною та необхідною. Визнати реальним постійно наявний ризик виникнення загрози і (або) ризик її наслідків для людини та навколишнього середовища (смерть людей після війни, стресових ситуацій, ураження струмом, вилучення з-під уламків обвалів, втрата зору після тривалого перебування в темряві тощо). Безпечний – не загрожуючий небезпекою (безпечне місце тощо) [5, с. 34]. Безпека життєдіяльності – галузь інтегрованих наукових знань про попередження, захист та організацію ліквідації наслідків великих соціальних, природних, технологічних катастроф, конфліктних ситуацій, ризиків і забезпечення прав націй, особистості на життя [5, с. 32].

У нашій державі діє Закон України «Про туризм», що передбачає систему гарантування безпеки туристів та порядок продажу туристичних послуг, враховуючи розгляд усіляких ризиків, що можуть спричинити несприятливі наслідки і завдати шкоди здоров'ю туриста та його майну [6]. Стаття 13 «Безпека в галузі туризму» цього закону інформує нас про важливість дотримання умов для організації безперешкодного відпочинку туристів, захист їх при здійсненні туристичних подорожей тощо. Згідно із законом безпека в галузі туризму – сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стани забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб і держави в галузі туризму.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень мають вживати заходи, спрямовані на:

- забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами;
- гарантування особистої безпеки туристів, збереження їх майна, незавдання шкоди довкіллю;
- інформування суб'єктів туристичної діяльності про загрозу безпеці туристів у країні (місці) тимчасового перебування;
- надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації;
- забезпечення туристам (екскурснтам) можливості безперешкодного одержання медичної, правової та інших видів невідкладної допомоги, доступу до засобів зв'язку;
- заборона використовувати туризм з метою незаконної міграції, сексуальної, трудової та інших видів експлуатації громадян;
- охорона туристичних ресурсів України, встановлення гранично припустимих навантажень на об'єкти культурної спадщини та довкілля;
- гарантування безпеки об'єктів туристичних відвідувань з урахуванням ризику виникнення природних і техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій тощо.

З метою гарантування безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності, здійснюючи відповідний вид діяльності, зобов'язані:

- інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, необхідність виконання загальнообов'язкових вимог і запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо);
 - створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо;
 - гарантувати спеціальні вимоги безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком (автомобільний, гірський, лижний, велосипедний, водний, мотоциклетний, пішохідний туризм, спелеотуризм тощо);
 - забезпечувати туристів кваліфікованими фахівцями туристичного супроводу, спеціальним спорядженням та інвентарем;
 - забезпечувати навчання туристів засобом профілактики і захисту від травм, попередження нещасних випадків та надання першої медичної допомоги;
 - забезпечувати надання оперативної допомоги особам, які постраждали під час подорожі, транспортування потерпілих;
 - оперативно інформувати органи місцевої влади та відповідальних осіб про надзвичайні ситуації, в яких опинилися туристи, подавати відомості про зниклих осіб.
- Особи, які організують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог щодо охорони довкілля та охорони культурної спадщини, а також вживати заходів для забезпечення мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані їм при цьому збитки. Надання необхідної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації в межах території України, здійснюють спеціалізовані державні, комунальні та приватні служби, а також рятувальні команди, що утворюються відповідно до законодавства. Організацію рятувальних команд і порядок здійснення рятувальних заходів визначає Кабінет Міністрів України.

Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України.

У межах нашого дослідження варто звернути увагу на особливості застосування Закону України «Про страхування» [6]. У середньому, за статистикою туризму, страхові випадки відбуваються з кожним сотим туристом [6-7]. Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій). У сфері діяльності, наприклад, готельних господарств, окремо не передбачені види страхування; відшкодування за фактом страхового випадку настає на загальних підставах (згідно з умовами страхового полісу, у випадку надзвичайних ситуацій тощо). Під час проектування організації безпеки життєдіяльності підприємства готельного господарства доцільно враховувати ряд складових, які можуть суттєво або опосередковано впливати на можливості дотримуватися усіх вимог щодо безпеки, зокрема це фінансовий стан підприємства з можливістю оплати відповідних послуг служби охорони, встановлення технічних і електронних засобів безпеки тощо; рівень менеджменту в закладі та якість підготовки персоналу готельного підприємства, від чого залежить правильність і оперативність виконання завдань щодо безпеки життєдіяльності та інших пов'язаних із цим спектром діяльності заходів, та багато іншого. Наприклад, умови евакуації залежать, зокрема, й від форми та стану будівлі готелю.

Не менш важливо на умови дотримання стандартних і особливих умов безпеки в готельному господарстві впливають питання гігієни праці. Гігієна праці вивчає питання, пов'язані з умовами роботи та їхнім впливом на людський організм; розробляє гігієнічні і лікувально-профілактичні заходи, спрямовані на поліпшення і збереження здоров'я працівників, підвищення працездатності та продуктивності праці. Діяльність людини, залежно від умов реалізації та особливостей технологічних процесів, може супроводжуватись суттєвим відхиленням параметрів виробничого середовища від їх природного значення, бажаного для забезпечення нормального функціонування організму людини. Серед факторів трудового процесу, зокрема, варто акцентувати увагу на важкості та напруженості праці. Наприклад, важкість праці характеризується фізичним динамічним навантаженням, масою вантажу, що піднімається і переміщується, загальним числом стереотипних робочих рухів, розміром статичного навантаження, робочою позою, ступенем нахилу корпусу, переміщенням у просторі; напруженість праці – це інтелектуальні, сенсорні, емоційні навантаження, ступінь монотонності навантажень, режим роботи.

Мікроклімат приміщень – умови внутрішнього середовища цих приміщень, що впливають на тепловий обмін працівників з оточенням шляхом конвекції, кондукції, теплового випромінювання та випаровування вологи, мають відповідати ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень [9]. Існують декілька гігієнічних критеріїв оцінки умов праці: забруднення повітря, температура, вологість і швидкість руху повітря, рівень шуму, освітленість, санітарний стан, особиста гігієна співробітників.

Сучасна стандартизація готельних підприємств України визначається поєднанням Державних будівельних норм України, санітарних правил і норм, правил пожежної безпеки (ДБН В.2.2-9-99 Громадські будинки та споруди; СанПіН 42-128-4690-88 Санітарные правила содержания территорий населенных мест (рос.); СанПіН 42-123-5774-91 Санітарные правила для предприятий общественного питания, включая кондитерские цехи и предприятия, вырабатывающие мягкое мороженое (рос.); ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ Пожарная безопасность. Общие требования (рос.); ГОСТ 28681.3-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов (рос.); ГОСТ 28681.4-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Классификация гостиниц (рос.) [2; 6-9]. Як бачимо, більшість стандартів, вимоги яких мають дотримуватися в Україні, діють ще з часів СРСР і навіть не перекладені українською мовою.

Для врахування рівня гарантування безпеки на підприємствах готельного господарства необхідно дотримуватися пожежної безпеки, безпеки під час природних і техногенних катастроф, беручи до уваги чинну нормативно-правову базу України та міжнародних документів [6-9].

Концепція безпеки в готелі у загальному розумінні є офіційно прийнятою системою поглядів на цілі, завдання, основні принципи і напрями у сфері гарантування безпеки і стійкого розвитку будь-якого готелю, життя і здоров'я персоналу та гостей в ньому, забезпечення їх прав навіть за умов можливих зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз.

Ефективне вирішення проблеми безпеки готелів вимагає системного підходу, заснованого на аналізі функціонування об'єкту, виявленні найвразливіших зон і особливо небезпечних загроз, складання всіх можливих сценаріїв кримінальних дій і виробленні адекватних заходів протидії.

Працівники служби безпеки готелю мають постійно вивчати досвід експлуатації готелів і роботи їх служби безпеки, дані статистики правопорушень, мати консультаційну взаємодію з фахівцями державних служб охорони порядку, пожежної безпеки, силових відомств.

Класифікація загроз, враховуючи небезпеки, що виникають у різних видах взаємодії, свідчать про те, що в сучасних умовах господарювання для безпеки як персоналу, клієнтів, готелів, так і самого закладу як комерційного підприємства недостатньо здійснювати лише окремі заходи та дії.

Потрібна постійно чинна система, що охоплювала б усі форми та методи надання безпеки персоналу, клієнтам і комерційній діяльності готелю. Для створення такої системи безпеки важливо класифікувати різні типи небезпек і загроз, що виникають у процесі взаємодії сторін. Учасники взаємодії вступають як в безпосередній фізичний контакт, так і в інформаційну та фінансову взаємодію, тому всі загрози можна умовно розділити на три категорії: фізичні, інформаційні та фінансові. Фізичні загрози – наслідок фізичних дій. Вони загрожують здоров'ю людей, їхньому майну, власності готелю; побічно впливають на розмір прибутків і збитків. Фінансові загрози наносять збитки і прямі фінансові втрати як готелю, так і клієнтам. Інформаційні загрози – наслідок взаємодії у сфері комунікації, призводять до непрямих фінансових витрат і моральних втрат.

Наведемо лише декілька прикладів, які стосуються трагедій з туристами та відвідувачами певних туристичних дестинацій протягом червня 2015 р.:

– 1 червня 2015 р. – найбільша за всю історію країни Ізраїль автокатастрофа (постраждали 50 осіб, більш як 20 із них загинули);

– 26 червня 2015 р. – під час теракту, здійснення якого взяло на себе угруповання «Ісламська держава», в готелі та на пляжі на курорті Ель-Кантауї біля міста Сус у Тунісі з автомату були розстріляні туристи (масова загибель людей, численні факти поранень; кількість жертв уточнюється);

– у ніч з 25-го на 26-е червня на території природного заповідника в Красноярському краї на озері «Радужное» ведмідь напав на групу туристів із чотирьох осіб (дві особи травмовані);

– 1 червня 2015 р. – катастрофа теплоходу «Дунфанчжисин» на річці Янцзи під час смерчу (врятовано 12 осіб, загинуло 442 особи);

– 27 червня 2015 р. – на Тайвані в місті Нью-Тайбей під час вечірньої дискотеки на танцмайданчику, де перебувало близько 1 тис. осіб, на головній сцені в аквапарку загорівся й вибухнув невідомий порошок (кількість потерпілих перевищує 516 осіб; одна людина загинула; кількість жертв і ступінь небезпеки для життя після трагедії уточнюються) [8; 10-12].

Варто зазначити, що кілька років тому в Україні у місті Суми 5 осіб осліпнули після пічної дискотеки [11].

За фактами трагедій та нещасних випадків, які трапилися в різних країнах світу, на рівні урядів держав, а також окремих юридичних та фізичних осіб, які здійснюють туристичну діяльність, враховуються їх причини та наслідки; розробляються превентивні заходи, зокрема технологічні, організаційні, економічні.

Наприклад, за наслідками трагедії з білоруськими туристами в Хібінах у березні 2010 р. від адміністрації Мурманської області було заплановано звернутися до операторів сотового зв'язку з метою розширення радіуса дії мережі. На прес-конференції, яка відбулася за результатами рятувальної операції, представники МНС заявили, що влада регіону має намір просити сотових операторів установити в горах приймальники сотового сигналу для того, щоб у осіб, які опинились в небезпеці, була можливість звернутися за допомогою.

У 2014 р. сталася одна з найбільш трагічних історій у сходженнях альпіністів на гору-восьмитисячник Еверест, коли 18 квітня на висоті 5 800 м під час сходу лавини загинуло більш як 10 осіб-шерпів, які працювали на прокладці маршруту для комерційних експедицій. За офіційними даними уряду Непалу, в лавині загинуло 13 осіб, 3 особи пропали безвісти (вони також вважаються такими, що загинули) [8].

У процесі виявлення, аналізу і прогнозування потенційних загроз мають враховуватися об'єктивні зовнішні та внутрішні умови, що впливають на їх небезпеку. Такими є:

– нестабільна політична, соціально-економічна і криміногенна ситуація;

– невиконання законодавчих актів, відсутність багатьох законів із життєвоважливих питань;

– зниження моральної, психологічної та виробничої відповідальності громадян.

У загальному плані до загроз безпеки особи належать:

– викрадення і загрози викрадення працівників, членів їх сімей та близьких родичів;

– вбивства, що супроводжуються насильством, знущаннями і тортурами;

– психологічний терор, загрози, залякування, шантаж, здириництво;

– пограбування з метою заволодіти коштами, цінностями і документами.

Ризик для життя і здоров'я людини в готелі виникає за умов:

– існування джерел ризику;

– прояву такого джерела на небезпечному для людини рівні;

– схильності людини до дії, пов'язаної із джерелом небезпеки.

Розробка та реалізація превентивних заходів дозволяє знизити частоту негативних подій і важкість наслідків та скоротити загальні витрати на гарантування безпеки. Прихильники такого підходу вважають, що підприємство, яке мінімізує витрати, має прагнути до того, щоб маржинальні витрати превентивних заходів були рівні маржинальним витратам ліквідації наслідків негативних подій, що відбулися (аварій, катастроф, нещасних випадків, збоїв у процесі виробництва і реалізації продукції готелю тощо). Отже, на розробку та реалізацію превентивних заходів варто спрямовувати ресурси доти, поки сумарні/загальні витрати на гарантування безпеки не виявляться мінімальними.

Превентивні заходи мають підвищити рівень безпеки в туризмі, зокрема щодо безпеки інфраструктурного забезпечення, наприклад, готелю. Практика показує, що співвідношення витрат, здійснених до моменту настання негативної події і різних втрат готелю, зокрема витрат на ліквідацію наслідків небезпеки та відновлення майна і ресурсів, дорівнює 1/15 [6]. Необхідність проведення превентивних заходів не викликає сумнівів, але на цей час не розроблена методика оцінювання, якого розміру мають бути ці заходи з матеріальної, трудової, фінансової точки зору. Крім цього, витрати на дослідження негативної події можна зарахувати як до превентивних, так і до ліквідаційних. Як бачимо, існує ряд складних і донині не вирішених питань щодо врахування усіх можливих факторів впливу на безпеку готелів, інших закладів розміщення, які можуть впливати на створення оптимальної моделі безпеки.

Ефективне вирішення проблеми безпеки у сфері туризму, зокрема для готелів, вимагає системного підходу, заснованого на аналізі функціонування об'єкту, виявленні найуразливіших зон і особливо небезпечних загроз, складання всіх можливих сценаріїв кримінальних дій та виробленні адекватних заходів протидії.

Працівники служби безпеки, наприклад, готелю, мають постійно вивчати досвід експлуатації готелів і роботи їх служби безпеки, дані статистики правопорушень, мати консультаційну взаємодію з фахівцями державних служб охорони порядку, пожежної безпеки, силових відомств.

Рівні небезпеки загроз різного виду залежать від політичних обставин у країні та світі, стабільності соціально-економічного розвитку як держави, так і регіону. Перехід до нової, сучасної концепції безпеки, яка передбачає застосування складної спеціальної техніки, вимагає перегляду тактичних аспектів в роботі різних служб у сфері туризму, зокрема готельного господарства. Для цього необхідно реалізувати такі організаційні заходи: розробити детальні інструкції дій у всіх можливих позаштатних ситуаціях і надати детальні коментарі щодо їх виконання до кожного працівника; скласти короткі, багатоінформативні та інтуїтивно зрозумілі інструкції стосовно користування засобами безпеки для гостей, у які мають бути внесені короткі правила поведінки у разі екстремальної ситуації; регулярно проводити заняття з підвищення кваліфікації персоналу служби безпеки, фізичної та бойової підготовки; проводити

навчання персоналу з правил користування апарату-рою безпеки; організувати для персоналу періодичну (не менш одного разу на рік) перевірку знань у сфері безпеки; проводити додаткове навчання в разі ротації кадрів і модернізації готелю; організувати нечисленну, але професійну інженерну службу (у межах штату служби безпеки), серед обов'язків якої було б проведення технічного обслуговування готелів, проведення навчання і консультування працівників інших служб та інші заходи (мають розроблятися індивідуально для кожної конкретної пропозиції).

Висновки. Для розкриття теми статті зібрано науково-методичні матеріали за напрямом дослідження; опрацьовано матеріали чинної нормативно-правової бази, яка безпосередньо та опосередковано стосується питань безпеки життєдіяльності на підприємствах сфери туризму, зокрема готельного господарства; визначено фактори можливих небезпек. Особливу увагу приділено визначенню механізму дотримання нормативно-правових вимог в умовах політичної, економічної, екологічної кризи. Розробка і реалізація превентивних заходів дозволяє знизити частоту негативних подій і важкість наслідків та скороти загальні витрати на забезпечення безпеки у сфері туризму, зокрема готельно-ресторанного бізнесу.

Узагальнюючи вищевикладене, доцільно зазначити, що для ефективної організації безпеки життєдіяльності в туристичній галузі, в індустрії гостинності, зокрема на підприємствах готельного господарства, необхідно розробляти системні та комплексні заходи як превентивного (попереджувального) характеру, так і за умов загрозованих наслідків від факту порушення правил безпеки або надзвичайних ситуацій

з урахуванням будь-яких видів загроз (природного, екологічного, техногенного або іншого характеру), враховуючи важливість людського чинника.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
2. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ Пожарная безопасность. Общие требования.
3. Іванова О.В. Санітарія та гігієна закладів ресторанного господарства: підручник / О.В. Іванова, Т.В. Капліна. – Суми: Університетська книга, 2013. – 399 с.
4. Козинець В.М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навч. посіб. / В.М. Козинець. – К.: Кондор, 2006. – 576 с.
5. Філіпчук Г.Г. Словник термінів з питань екології та безпеки життя і діяльності: навч. посіб. / Г.Г. Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – 752 с.
6. Держтуризмкурорт [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/news.asp>.
7. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.urbstat.gov.ua>.
8. DOJ is investigating potential collusion on flight capacity. [online] Available at: <http://www.world-tourism.org>.
9. Бронювання готелів [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://www.hotels.com>.
10. Ракурс [Електронний ресурс]: новинний портал. – Режим доступу: <http://ua.racurs.ua/news>.
11. На дискотеке на Тайване взорвался дым, один человек погиб, 516 пострадали [Электронный ресурс] // News.ru.ua. – Режим доступа: newsru.ua/arch/world/28jun2015/blaze.html.
12. В Египте разбился автобус с российскими туристами [Электронный ресурс] // Утро.ru. – Режим доступа: <http://www.utro.ru/articles/2008/12/23/788770.shtml>.

УДК 339.727.22:332.012.324
JEL G 24

Камаран Али Хассан
*аспирант кафедри економіки підприємства
Одеського національного економічного університету*

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ НЕФТЕГАЗОВОГО КОМПЛЕКСА В УКРАИНЕ И КУРДИСТАНЕ

Статья посвящена исследованию основных характеристик и тенденций развития нефтегазового комплекса Украины и Курдистана. Проведен сравнительный анализ развития нефтегазового комплекса в странах с выделением основных сопутствующих в развитии факторов. Выделены основные преимущества и недостатки способов инвестирования в предприятия нефтегазового комплекса страны. Предложены основные задачи и направления развития предприятий нефтегазового комплекса Украины.

Ключевые слова: нефтегазовый комплекс, факторы развития, инвестиции, методы, способы инвестирования, эффективность.

Камаран Алі Хассан. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ В УКРАЇНІ ТА КУРДИСТАНІ

Статтю присвячено дослідженню основних характеристик та тенденцій розвитку нафтогазового комплексу України та Курдистану. Проведено порівняльний аналіз розвитку нафтогазового комплексу в країнах з виділенням основних супутніх для розвитку чинників. Виділено основні переваги та недоліки способів інвестування в підприємства нафтогазового комплексу країни. Запропоновано основні завдання та напрямки розвитку підприємств нафтогазового комплексу України.

Ключові слова: нафтогазовий комплекс, чинники розвитку, інвестиції, методи, способи інвестування, ефективність.

Kamaran Ali Hassan. COMPARATIVE ANALYSIS AND TRENDS OF THE OIL AND GAS SECTOR IN UKRAINE AND KURDISTAN

The article investigates the main characteristics and trends of the oil and gas complex of Ukraine and Kurdistan. A comparative analysis of the development of oil and gas industry in countries associated with the release of the main factors in the development. In the article are considered basic advantages and disadvantages of investing in the oil and gas complex of the country. The basic objectives and directions of development of the enterprises of oil and gas complex of Ukraine are offered.

Keywords: oil and gas complex, factors of development, investment, techniques, methods of investment, efficiency.